

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بسم الله الرحمن الرحيم

مرکز پزیتیزوزی علیخواهران

موضوع: جایگاه شناسی زنان در خانواده

استاد راهنما: خانم سمیه شریفی

اعضای گروه:

کوثر یاری

آزاده رسته جو

صبا فتاحی

زهرا رستمی

سال ۱۴۰۳، دی ماه

موضوع:

جایگاه شناسی زنان در خانواده

چکیده

خانواده نخستین کانونی است که فرد در آن رشد و نمو می یابد، و زن به عنوان اساس و بنیان خانواده، نقش بنیادی در تربیت فرزندان و هدایت همسر دارد. از عوامل استحکام خانواده، می توان به روابط نیک و مطلوب میان زوجین و ارج نهادن مقام زن اشاره کرد. زن، موجودی است که برانزده والا ترین جایگاه ها است و در نقش مادر، عنصری مؤثر بر سلامت جسمی و روانی افراد است. هدف این مقاله، آشنایی با حق و حقوق زنان و نقش های آنان در خانواده است. در این مقاله از روش توصیفی-تحلیلی استفاده شده و اطلاعات آن از طریق اسناد و مدارک کتابخانه ای گردآوری شده و به بررسی جایگاه شناسی زنان در ابعاد مختلف پرداخته شده است. از این تحقیق بدست می آید که جایگاه زن در خانواده را می توان در ابعاد اسلامی، غربی، اجتماعی، قرآن و روایات، روانشناسی، مجازی، فمینیسم، حقوقی و... بررسی کرد.

کلید واژه: خانواده، زن، جایگاه، اسلامی، قرآن

نقش زن در خانواده را می‌توانیم از ابعاد بسیار وسیعی بررسی کنیم. اگر بخواهیم با اصطلاحات امروزی تطبیق دهیم، امور داخلی منزل، با بانوی منزل است و در اسلام به عنوان مدیر داخلی یا معاون اجرایی معرفی شده و اداره‌ی منزل بر عهده‌ی اوست. از جمله مهم‌ترین جایگاه‌های جامعه که زن در آن ایفای نقش می‌کند، می‌توان به همسر، مادر، مراقبت‌کننده از فرزندان و کودکان و افراد مسن اشاره کرد.

با این حال این نقش زنان در خانواده می‌توان آسیب‌های اجتماعی نظیر نابرابری جنسیتی، خشونت خانگی، مشکلات روانی، اختلالات روانی کودکان، مشکلات اجتماعی و... منجر شود.

بررسی نقش زنان در خانواده در ابعاد هستی‌شناختی، می‌تواند به عنوان یک موضوع در زمینه‌ی علوم زن و خانواده و کاوش‌های وحیانی و عقلانی مطرح شود.

مطالعات متعددی در زمینه‌ی جایگاه‌شناسی زنان در خانواده در ابعاد هستی‌شناختی صورت گرفته است. اشتراک زن و مرد در انسانیت در برابر نگاه تحقیرآمیزی که سایر مکاتب نسبت به زن وجود دارد، به توجه به تفاوت‌های تکوینی میان زن و مرد، از ویژگی‌های اساسی دیدگاه اسلام در تبیین شخصیت زن به شمار می‌رود. اسلام در مقایسه با غرب، جایگاهی که برای زنان در نظر گرفته، جایگاهی واقعی است که با وضعیت طبیعی جامعه و خلقت زن در ارتباط مستقیم است. در مکتب اسلام برخلاف مکاتب غربی، زن نیز در کنار مردان قرار دارد، به عبارت دیگر، سیر تکاملی برای هر دو قرار داده شده و امکان حصول به مقام قرب الهی و کمال‌نهایی به مرد و زن به طور مساوی نگریسته شده است. زن عامل تربیت و سلامت روحی، روانی و جسمی فرزند، همسر و جامعه است.

جایگاه زن در خانواده را از چند بعد می‌توان بررسی کرد؟ فرق جایگاه زن در مکتب اسلام و غرب

چیست؟ آیا زنان می‌توانند همزمان با حضور در فضای مجازی، فضای حقیقی را هم مدیریت کنند؟

زیبا و رنگین آن‌ها را فریب می‌دهند و مشکلات زنان در جهان اسلام را بزرگ نمایی کرده و با روش‌های هنرمندانه تحریف می‌کنند و اجازه شناخت اسلام را به آن‌ها نمی‌دهند.

در اجتماع، خانواده اولین و تنها نهاد فطری و طبیعی است که فرد در آن رشد می‌کند و مسئولیت آن با زنان شایسته است که در قرآن ۳۶ آیه در وصف آن‌ها می‌باشد. بنابراین اصل در زندگی خانوادگی، وجود فضایی آرام و محبت‌آمیز است. پس در نظام فکری دین اسلام، زن جایگاه رفیع و مسئولیت‌های بزرگی دارد و با حضور او بسیاری از مشکلات خانواده و اجتماع حل می‌شود.

بهترین نقش زن در خانواده به عنوان همسر است؛ بهترین رفتاری که همسر و شوهر می‌توانند در زندگی داشته باشند، رفتار بالغانه و بر اساس واقعیت‌ها و معطوف به زمان حال است که در کل به آن رفتار قاطعانه می‌گویند. اگر این رفتار بدون هیچ غرض و جبهه‌گیری انجام شود، این زندگی یک برد برای طرفین محسوب می‌شود. از نظر بنده برای بدست آوردن اطلاعات بیشتر و جبران کاستی‌های داده‌های ارائه شده در این موضوع، شایسته است که به روانشناسان فقهی مراجعه کرده و یا از خانواده‌هایی که زندگی موفق‌تری را در طی سالیان متوالی تجربه کرده‌اند، معلومات کسب کرد.

حضور زنان همانگونه که در فضای حقیقی مؤثر است در فضای مجازی نیز نقش ارزنده‌ای را می‌تواند داشته باشد، اگر مادران نقش تربیتی را در فضای حقیقی و جامعه و خانواده درست ایفا کنند، می‌توانند فضای مجازی را نیز در دست داشته باشند و سطح اطلاعاتشان را بالا ببرند و همچنین با اشتراک گذاشتن مطالب مفید، بدون فعالیت عملی، تحول مثبت در جامعه ایجاد کنند.

در عقیده فمینیسم‌ها زنان در برابر مردان یکی هستند و این عقیده زمینه حضور اجتماعی و ورود زن به بازار کار و تولید را ایجاد کرد، آن‌ها به دنبال برابری زن و مرد و عدم توجه به تفاوت‌های روحی، جسمی و جنسی زن و مرد و عدم توجه به وحی و دین هستند و با این کار، زن را دچار از خودبیگانگی و تضاد فکری می‌کند.

متأسفانه در این مقاله به پژوهش درباره ی جایگاه زن در خانواده از بعد حقوقی پرداخته نشده است. زیرا تحقیق در مورد این بخش، نیازمند صرف زمان بیشتر است و به علت زیاد بودن زیرمجموعه های این بخش، بهتر است که در پژوهشی جدا به صرف این موضوع پرداخته شود، و برای کسب داده ها و اطلاعات دقیق، توصیه می کنم که به کتب قوانین حقوقی، دادگاه ها و مراکز حقوقی مراجعه کرد.

منابع و مأخذ

* قرآن کریم

کتاب‌ها:

۱. اعزازی، شهلا، کتاب جامعه شناسی خانواده، تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان، چاپ یازدهم، ۱۴۰۳ ش.
۲. امیر المومنین (ع)، ترجمه محمد دشتی، ۱۳۸۵ ش، کتاب نهج البلاغه، قم، انتشارات الهادی، چاپ ۳.
۳. حر عاملی، محمد ابن حسن، کتاب وسائل الشیعه، قم: موسسه نشر اسلامی، ج ۱۴، چاپ هفتم، ۱۳۶۳ ش.
۴. _____، کتاب وسائل الشیعه، قم: موسسه نشر اسلامی، ج ۱۵، ح ۶، بی تا.
۵. _____، کتاب وسائل الشیعه، قم: موسسه نشر اسلامی، ج ۲۰، ۱۳۸۴ ش.
۶. قدیری ابیانه، محمد حسن، کتاب زن در اسلام و غرب، ناشر: محمد حسن قدیری ابیانه، ۱۳۹۴ ش.
۷. قرائتی، محسن، کتاب تفسیر نور، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، چاپ یازدهم، ج ۲، ۱۳۸۳ ش.
۸. _____، کتاب تفسیر نور، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، چاپ یازدهم، ج ۷، ۱۳۸۳ ش.
۹. قمی، ابو جعفر محمد بن علی بن بابویه، معروف به شیخ صدوق، کتاب توحید، نشریه ارمغان طوبی، ۱۴۰۳ ش.
۱۰. _____، معروف به شیخ صدوق، کتاب من لا یحضره الفقیه، قم: موسسه نشر اسلامی، ج ۳، ۱۳۶۳ ش.
۱۱. کلینی، محمد بن یعقوب، کتاب اصول کافی، نشر بیروت، دارالتعارف المطبوعات، ج ۵، ح ۴، ۱۳۶۹ ش.
۱۲. مجلسی، محمد باقر، کتاب بحار الانوار، انتشارات دارالکتاب اسلامی، ج ۱۰، ۱۳۹۰ ش.
۱۳. محمدی نیک، محمد، معروف به محمد مهدی ری شهری، کتاب تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث، قم: موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، چاپ دوم، ۱۳۸۹ ش.

۱۴. نوری طبرسی، حسین، کتاب مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ناشر: موسسه آل اهل بیت الحیا التراث، ج ۱۴، ۱۳۶۵ ش.

مقالات:

۱۵. اسپنسر، متا، مقاله «جایگاه خانواده در غرب»، ترجمه سید حسن یوسفی زاده، کانادا، بی نا، دوره: ۳، شماره: ۸۰، ۱۳۸۳ ش.

۱۶. امیرمظاهری، امیر مسعود، «مقاله فرصت های فضای مجازی بر تعادل اجتماعی زنان ایرانی»، تهران: نشریه مطالعات علوم اجتماعی ایران، شماره: ۱، ۱۳۸۸ ش.

۱۷. بهداروند، محمد مهدی، مقاله «اسلام و جایگاه زن در کانون خانواده»، قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه، مجله پیام زن، ۱۳۸۷ ش.

۱۸. جعفریان اصل، ملیحه، مقاله «نقش و جایگاه زن در خانواده و اجتماع از دیدگاه اسلام و قرآن»، پنجمین همایش بین المللی روانشناسی و علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی، ۱۴۰۱ ش.

۱۹. رضوی نیا، حسین، مقاله «زن و فضای مجازی با تأکید بر فرصت ها و تهدید ها در جامعه»، دهمین همایش بین المللی جامعه شناسی علوم اجتماعی و آموزش با رویکرد نگاهی به آینده، ۱۴۰۳ ش.

۲۰. سمانچو، پاناما، مقاله «جایگاه و نقش زن در آرامش خانواده»، فصلنامه پژوهش های اسلامی و جنسیت و خانواده، دوره: ۲، شماره: ۳، ۱۳۹۷ ش.

۲۱. شریفی، محسن، مقاله «جایگاه زن در اسلام با تأکید بر سیره فاطمی»، نوشتاری مستخرج از مقالات دانشنامه فاطمی، ج ۱، ۱۴۰۱ ش.

۲۲. صدرطباطبایی، فاطمه، مقاله «تعریف خانواده از منظر قرآن»، فصلنامه پژوهش های قرآنی، دوره: ۷، شماره: ۲۷، ۱۳۸۰ ش.

۲۳. کربلایی حسینی، محمد، نوشتاری مختصر در مورد «روانشناسی زنان در خانواده»، بی تا.

۲۴. مرادی خلج، محمد مهدی، مقاله «زنان صالح در قرآن»، نشریه بانوان شیعه، شماره: ۲۳، ۱۳۸۹ ش.

۲۵. مینتزر، استیون، مقاله «جایگاه خانواده در غرب»، ترجمه مرتضی مداحی، نشریه معرفت، شماره: ۵، ۱۳۸۶ ش.

۲۶. وارث، فرح سادات، مقاله «زن در اسلام»، انتشارات حضور، پایگاه مجلات ۲، ۱۳۷۸ ش.

۲۷. ولیان، میلاد، مقاله «جایگاه زن و خانواده در تمدن غرب»، بی جا، ۱۳۸۹ش.

نشست:

۲۸. شادمانی، مهدیه، نشست: حضور اجتماعی زن در نگاه فمینیستی بر اساس فکر و اندیشه، کانون اندیشه جوان، ۱۴۰۰ش.

۲۹. فاطمی نژاد، حسین، نظریه وضع طبیعی و تأثیر آن بر جنبش فمینیستی، نشریه حقوق اسلامی، ۱۳۹۹ش.